

О.О. Фролов – студент IV курсу
Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого;
науковий керівник – канд. іст. наук, доц. кафедри конституційного права Національної
юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого **С.Ю. Лукаш**

ЩОДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І ПЕРШИХ КРОКІВ ЖІНОЧОГО ПОЛІТИЧНОГО РУХУ

У ст. 24 Конституції України проголошується що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом[1]. Ч. 2 цієї статті наголошує на тому, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками статі.

Для з'ясування того, як українське жіноцтво включилося в політичне життя і як користується вище наведеними положеннями Конституції України звернемося до проблеми становлення та перших кроків жіночого політичного руху в країнах Західної Європи, США, Росії, та України.

Поштовхом для становлення жіночого політичного руху стали буржуазні революції в Західній Європі та народжена буржуазією ліберальна ідеологія з ідеями демократії, суспільного договору, природних невідчужуваних прав людини, народного суверенітету, представницької демократії тощо[2]. Вихідною тезою лібералізму для боротьби жінок за рівноправність стало положення про те, що жінка й чоловік рівною мірою раціонально мислячі істоти, а їхня нерівність виникла в результаті розвитку певних соціальних інститутів та підкорення жінки грубій чоловічій силі.

Перша хвиля ліберального фемінізму почалася з рухом суфражисток в Англії, які боролися за надання їм рівних з чоловіками виборчих прав[3]. Цей рух становить інтерес тому, що він практично з самого початку організувався політично. Першою виникла організація жінок-аристократок “Ліга першої рози”, яка не тільки домагалася політичних прав для жінок, але й деякий час підтримувала консерваторів, які, однак, ставилися до жіночих проблем дещо індиферентно. Пізніше оформилися жіночі політичні організації – Національно-ліберальна жіноча спілка, “Ліберальна асоціація жінок” та ін. які підтримували лібералів.

Поштовхом для суфражистського руху в США стала боротьба за визволення рабів. Саме це допомогло політично активним американкам впевнитися, наскільки вони самі обмежені в правах свободах [4, с. 521-542].

У 1848 і 1850 роках вони провели свої перші два конгреси. У результаті в 1869 р. в штаті Вайомін вперше було запроваджено виборче право для жінок, а до кінці століття жінки здобули право обирати і бути обраними в 26 штатах В 1919 р. загальне виборче право для жінок було закріплене на рівні Федеральної конституції в поправці XIX.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. жіночий рух політично сформувався у багатьох країнах, в тому числі у Німеччині. У 1865 р. відбулися перші збори жінок, а в 1897 і 1904 роках виникли перші жіночі організації: Товариство передових жіночих спілок і Спілка жіночої

рівноправності, які поставили своїм завданням об'єднати жіночий рух з вимогою загального виборчого права.

Після царського Маніфесту 17 жовтня 1905 р. абсолютна більшість з новостворених загальноросійських політичних партій тією чи іншою мірою в своїх програмах передбачала надання жінкам загально виборчого права. Серед відносно впливових партій, які не включили до своєї програми цю вимогу, була “Спілка 17 жовтня”[5, с. 194]. На відміну від згаданих партій, більшовики в Росії в 1903 р. в своїй програмі-мінімум поставили завдання повалити самодержавство і в конституції демократичної республіки закріпити “загальне, рівне і пряме виборче право при як в законодавче зібрання, так і у всі органи місцевого самоврядування для всіх громадян і громадянок, які досягли віку 20 років.

Боротьба українських жінок за свої права в другій половині ХІХ ст. розпочалася саме з виборювання права на навчання, на гідне місце в суспільному житті. На Придніпровщині та Сході України вона виявилася у відкритті жіночих недільних шкіл, виборені права одержувати вищу освіту. На початку ХХ ст. питання рівних прав стало предметом уваги чоловіків. Так, на сесії сумських окружних земських зборів у 1905 р. за ініціативою сумчанок заслуховувалося питання “Про рівноправність жінок”. На Заході України ці питання порушувалися у просвітянській та видавничій діяльності відомих українських письменниць М.Кобринської, Є.Ярошинської, О.Кобилянської та інших. У 1884 р. у Львові зусиллями М.Кобринської та О.Пчілки було започатковано перший в Російській імперії жіночий літературний альманах “Перший віток”.

Започаткований жіночо-політичний рух швидко приніс свої плоди. На початку ХХ ст. в законодавстві практично всіх розвинутих країнах було закріплено загальне виборче право, у зв'язку з чим жінки отримали рівну можливість обирати і бути обраними в органи представницької влади.

Література

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Жеребкіна И. Подчинить или погибнуть: парадоксы женской субъективности в русской культуре конца XIX в. // Общественные науки и современность. – 2002. – № 3. – С. 164-171.
3. Лукаш С.Ю. Проблемы жіночого політичного руху наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Гендерные исследования. – № 3 – 2002.Х.: “Право” С. 28-41.
4. Ихенгейзер Э. Женское избирательное право. – СПб, 1907. – 567 с.
5. Луценко Э. История женского движения в Украине // Теория и история феминизма. – Х.:“Право, 1996. – 372 с.

Фролов, О.О. Щодо проблеми становлення і перших кроків жіночого політичного руху [Текст] / О.О. Фролов ; наук. кер. С.Ю. Лукаш // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : зб. тез доп. І Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (8-9 грудня 2006 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 87-89.